KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ / GALÉRIA UMELCOV SPIŠA / MÚZEUM SPIŠA

Rande naslepo Blind Date

Ikonografické dialógy / Iconographic dialogues

zbierka v dialógu
collection in dialogue

Výstava **Rande naslepo** otvára dynamický a netradičný dialóg dvoch zbierok pamäťových inštitúcií – Galérie umelcov Spiša a Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi. Projekt, uvedený v rámci tematického cyklu *Zbierka v dialógu*, konfrontuje súčasné vizuálne umenie s historickými dielami z 18. až začiatku 20. storočia, vo vyše 100 dielach od 80 autorov v 9 tematických blokoch. Interpretuje diela významných majstrov regiónu, ako aj desiatky doteraz nesignovaných prác, rozdelených do viacerých významových rovín. Výstava predstavuje viaceré možnosti interpretácie tematických a formálnych analógií medzi zbierkovými predmetmi oboch inštitúcií. Konfrontuje diela, ktoré síce spájajú spoločné vizuálne znaky, no významovo sa výrazne líšia.

Dobové problémy
Sakrálny monopol a svetská moc
Metamorfózy portrétu: medzi statusom a vnútornou identitou
Medzi rodovou hrdosťou a domácou mytológiou
Dvorenie vtedy a dnes
Spoločenské normy: postavenie žien v spoločnosti
Závoj ako symbol čistoty a nevinnosti
Kniha ako atribút múdrosti a statusu
Florálie

Hlavná časť výstavy je realizovaná v priestoroch galérie, zatiaľ čo vybraná kolekcia z galerijnej zbierky súčasného umenia je integrovaná priamo do stálej expozície Múzea Spiša – Kaštieľa v Markušovciach.
Koncept výstavy **Rande naslepo** prináša aj dôležitý inkluzívny rozmer. Využíva smart aplikácie, ktoré spájajú minulosť so súčasnosťou a zároveň búrajú bariéry vnímania umenia pre hendikepovaných návštevníkov.

→ GALÉRIA UMELCOV SPIŠA

Zo zbierky Múzea Spiša / 8 identifikovaných autorov:
Teodor Boemm, Jozef Czauczik, Rudolf Kárpáty, Vojtech Klimkovič, Tihamér Margitay, Ján Rombauer, Karol Wieland, dielňa Roosovcov a 35 neznámych autorov

Zo zbierky Galérie umelcov Spiša / 30 autorov:
Miroslav Bonk, Tomáš Cetera, Eva Čarnoká, Slavomír Durkaj, Jozef Fabini, Anna Fedáková, Viktor Fuček, František Guldan, Petr Jedlička, Ladislav Kacvinský, Daniela Kapráľová, Petra Konôpková, Zuzana Katarzyna Kud, Matúš Lányi, Viktória Lukačková, Adam Macko, Emil Makovický, Eva Melkovičová, Martin Mlynarič, Juraj Oravec, Vladimíra Weiss Savkaničová, Imrich Svitana, Adam Szentpétery, Viktor Šefčík, Simona Štulerová, Ján Triaška, Miroslav Trubač, Amalka Ľudmila Valenčíková, Edita Vološčuková, Peter Župník

→ MÚZEUM SPIŠA – KAŠTIEĽ V MARKUŠOVCIACH

Zo zbierky Galérie umelcov Spiša / 12 autorov:
Helmut Bistika, Jana Černá-Korkošová, Štefan Hudzík, Ladislav Kacvinský, Otto Korkoš, Štefan Kovaľ, Štefan Kubík, Ivan Novotný, Peter Rónai, Mária Rudavská, Imrich Svitana, Amalka Ľudmila Valenčíková

AUDIOSPRIEVODCA / AUDIO GUIDE

Kurátorka: Mgr. Kamila Paceková – GUS
Odborná spolupráca: PhDr. Miroslava Lazniová – MS
Produkcia: Mgr. Kamila Paceková – GUS
Smart aplikácie: Mgr. Norbert Végh & SpišArt s.r.o.
Grafika: Mgr. art. Ivana Babejová, ArtD. – GUS
Preklady: Bc. Gavin Cowper
Produkcia: Galéria umelcov Spiša – kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja

Projekt je realizovaný vďaka podpore Košického samosprávneho kraja.

GALÉRIA UMELCOV SPIŠA
Zimná 46, Spišská Nová Ves
Otvorené: utorok – piatok: 10.00 – 17.00
nedeľa: 11.00 – 16.00

MÚZEUM SPIŠA V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI KAŠTIEĽ MARKUŠOVCE
Michalská 59, Markušovce
Otvorené: utorok – sobota: 8.00– 16.00

O VÝSTAVE / ABOUT EXHIBITION

www.gus.sk
muzeumspisa.com

KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNY KRAJ / GALÉRIA UMELCOV SPIŠA 40 / MÚZEUM SPIŠA

Rande naslepo Blind Date

Ikonografické dialógy / Iconographic dialogues

zbierka v dialógu **collection** in dialogue

Koncept výstavy **Rande naslepo: Ikonografické dialógy** spočíva v konfrontácii súčasného umenia v zbierke Galérie umelcov Spiša s dielami minulých storočí zo zbierky Múzea Spiša v Spišskej Novej Vsi. Hľadaním vizuálnych, tematických a symbolických korelácií vznikol dynamický a netradičný dialóg „starého" a „nového" umenia. Výstava predstavuje viaceré alternatívy interpretácie tematických i formálnych analógií medzi zbierkovými predmetmi obidvoch inštitúcií. V deviatich tematických celkoch sú konfrontované selektované diela, v ktorých identifikujeme spoločné vizuálne znaky, ale významovo sú výrazne odlišné.

Vystavené diela významných maliarov minulých období (ako Teodor Boemm, Jozef Czauczik, Rudolf Kárpáty, Vojtech Klimkovič, Tihamér Margitay, Ján Rombauer a Karol Wieland) reprezentujú bohatú umeleckú tradíciu, ktorá bola pre región Spiš formujúca. Zároveň je však potrebné dodať, že značná časť diel zo zbierky múzea nie je signovaná, čo vytvára priestor pre ďalší odborný výskum a umelecko-historické atribúcie.

V téme ***Dobové problémy*** vstupujú do vzájomnej komparácie dve diela – *Tornádo* Slavomíra Durkaja (M 2043) a *Čáki v jazdeckej uniforme na koni* (S1965/43) od neznámeho autora, ktoré špecifickým spôsobom reflektujú spoločenské krízy svojej doby a reakciu človeka na ne. Hoci vznikli v odlišnom historickom a spoločenskom kontexte, spája ich téma boja o prežitie, bezpečnosť a budúcnosť spoločnosti. V minulosti išlo najmä o boj o moc, územie a postavenie, ktorý často viedol k vojnovým ťaženiam. V súčasnosti je jedným z najväčších problémov klimatická kríza, ktorú sa ľudia snažia riešiť spoluprácou, vedou a ochranou životného prostredia. Durkaj prostredníctvom svojho diela ponúka kritiku súčasnej spoločnosti. S dávkou irónie a absurdity v mnohých kompozíciách odkazuje na hroziacu ekologickú katastrofu či apokalypsu. Poukazuje na problémy modernej doby, na znečisťovanie životného prostredia, na konflikt medzi prírodou a civilizáciou. Spoločným prvkom obidvoch diel je snaha človeka zabezpečiť svoju budúcnosť. Rozdiel je v spôsobe riešenia – kedysi prevládala sila a vojna, dnes je kľúčová spolupráca a zodpovednosť.

Téma ***Sakrálny monopol a svetská moc*** reflektuje nový význam adorácie – odhaľuje, ako novodobé božstvá marketingu prebrali absolútnu moc, ktorú v minulosti držala v rukách cirkev a koruna.

Tematický blok ***Metamorfózy portrétu: medzi statusom a vnútornou identitou*** interpretuje odlišné prístupy k portrétnemu umeniu. Porovnanie ukazuje posun od klasickej reprezentatívnej maľby k hlbokej introspekcii – namiesto spoločenského statusu odhaľuje psychiku, úzkosť a neistotu modernej identity.

Téma ***Medzi rodovou hrdosťou a domácou mytológiou*** konfrontuje romantizujúcu vedutu Spišského hradu ako symbol statusu u Vojtecha Klimkoviča s ironicky situovaným výhľadom z okna všednej kuchyne v diele Vladimíry Weiss Savkaničovej.

Ďalší blok ***Dvorenie vtedy a dnes*** porovnáva dobové spôsoby nadväzovania partnerstiev, ktoré sú vždy ovplyvnené spoločenskými normami a hodnotami danej doby. V 19. storočí bolo dvorenie formálnejšie, riadilo sa spoločenskými pravidlami a významnú úlohu v ňom zohrávala rodina, postavenie a majetok. V 21. storočí je viac spontánne a individuálne, pričom nové možnosti priniesli sociálne siete a zoznamovacie aplikácie. Napriek zmenám však jeho podstatou zostáva prejav záujmu o vytvorenie partnerského vzťahu.

Téma ***Spoločenské normy: postavenie žien v spoločnosti*** konfrontuje sadrový odliatok Madony z oltára Narodenia z dielne Majstra Pavla z Levoče s grafikou Viktórie Lukačkovej. Postavenie žien v spoločnosti sa v priebehu dejín menilo. Tradične bola žena vnímaná najmä ako matka a manželka, pričom jej spoločenské možnosti boli obmedzené. Postupne získala väčšiu samostatnosť a rovnoprávne postavenie. Autorka pretvára zaužívané stvárnenie Madony a situuje ju do industriálneho prostredia, čím konfrontuje duchovnú tradíciu s realitou súčasnej globalizovanej spoločnosti.

I v ďalších tematických okruhoch sa objavujú viaceré zaujímavé symbolické korelácie a konotácie. Téma ***Závoj ako symbol čistoty a nevinnosti*** prepája objekt súčasnej autorky Amalky Ľudmily Valenčíkovej s dielom Karola Wielanda z prvej polovice 19. storočia, ktoré predstavuje dámu v modrých šatách so závojom.

Téma ***Kniha ako atribút múdrosti a statusu*** porovnáva dielo Anny Fedákovej s názvom *Preniknutie* (P 1787) s olejomaľbou *Portrét dámy v bielom* (S1969/121). Maľba nesie špecifické znaky vtedajšieho sentimentálneho, akademického portrétneho umenia, kde kniha v ruke a prírodné pozadie symbolizovali vzdelanosť, citlivosť a duchovnú hĺbku zobrazovanej dámy. U Fedákovej je kniha symbolom celistvosti myslenia a poznania.

Téma ***Florálie*** porovnáva rôzne umelecké prístupy k zobrazeniu kvetinového motívu – kým v historickom umení bola ruža iba prostriedkom na vyjadrenie vlastností človeka, v súčasnom umení získala absolútnu autonómiu a stala sa subjektom sama osebe.

Mnohé z diel sú interpretované na základe vizuálnych podobností (florálne i animálne motívy a ornamenty) i tvarových príbuzností. Akcent sa kladie na symbolické paralely (motív kríža a iné sakrálne námety s profánnymi motívmi), rozmanité modifikácie zátiší, ako aj na alegórie slobodných umení v paralele s apropriáciami a citáciami z dejín umenia. Expozíciu dopĺňajú historické nábytkové inventáre, objekty a interiérové dekorácie.

Projekt **Rande naslepo: Ikonografické dialógy** kladie dôraz na aktívnu integráciu osôb so zdravotným znevýhodnením. Paralelne s prezentačnou rovinou výstavy sa rozvíja aj inkluzívny rozmer. Deje sa tak prostredníctvom interaktívnych pomôcok prístupných pre nevidiacich a slabozrakých ľudí (haptické repliky diel a objektov, textové materiály a popisy v Braillovom písme) a pre nepočujúcich percipientov (sprievodné video v posunkovom jazyku). Na výstave je k dispozícii audiosprievodca, ktorý poskytuje detailný popis a komparáciu vybraných diel pre všetky cieľové skupiny. Širšej verejnosti sa otvára možnosť osvojiť si základy Braillovho písma prostredníctvom interaktívnych didaktických pomôcok.

Výstava prináša nielen estetický zážitok, ale aj impulz k zamysleniu sa nad kontinuitou umenia, nad prepojením minulosti so súčasnosťou a nad tým, ako môže dialóg medzi rôznymi epochami a médiami obohatiť naše vnímanie umeleckých diel.

Mgr. Kamila Paceková,
kurátorka výstavy – GUS